

HELSINGIN YLIOPISTO – HELSINGFORS UNIVERSITET		
Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion Teologinen	Laitos Institution Systemaattisen teologian laitos	
Tekijä – Författare Aleksi Kuokkanen		
Työn nimi Arbetets titel Humanum. Hans Küngin maailmaneetos-projektin eettiset perusteet.		
Oppiaine – Läroämne Dogmatiikka		
Työn laji – Arbetets art Pro gradu -tutkielma	Aika – Datum Toukokuu 2004	Sivumäärä – Sidoantal 181
Tiivistelmä – Referat <p>Tutkimuksen tehtävänä on analysoida pitkän linjan katolisen ekumeenikon Hans Küngin uusinta uskontoteologista projektia. Sen perusajatuksen voi tiivistää seuraavasti: Uskonnoille on saatava yhteinen perusetiikka globaalien rauhan tavoittamiseksi. Lähdemateriaali koostuu Küngin 1980-luvulla alkaneen uskontoteologisen kauden tuotannosta. Tutkimusmetodinä käytetään argumentatiivisesti painottunutta systemaattista analyysiä. Tarkoituksena on analysoida ja punnita premissejä, joilla Küng perustelee maailmaneetos-projektin tarpeellisuuden. Kolme käsitettä nousevat esiin: uskonto, maailmanrauha ja moraali. Nämä argumentit muodostavat samalla kontekstin, jossa Küngin teologiset perusperiaatteet tulevat esille. Küng käyttää sekä pragmatistista että filosofis-teologista metodia maailmaneetos-projektin perustelemisessa. Argumentatiivisen luonteensa vuoksi tutkielman ominaispiirre on keskusteleavuus. Keskustelevuuteen liittyen tutkielmassa painottuu kriittinen näkökulma. Kokonaisanalyysissä hyödynnetään laajalti maailmaneetos-projektiin liittyvää kirjallisuutta ja varteenotettavia puheenvuoroja. Alussa esitellään Uskontojen maailmanparlamentin maailmaneetoksen julistus. Tämän asiakirjaan kohdistuvat kommenttipuheenvuorot muodostavat kontekstin, jonka piirissä Küngin projektiin liittyvää keskustelua usein käydään.</p> <p>Luvussa 2 käsitellään maailmaneetos-projektin ensimmäistä argumenttia, joka voidaan tiivistää seuraavasti: uskonto on välttämätön moraalinen lähtökohta. Küngin pragmatistinen argumentti uskonnon puolesta on se, että uskonnot ovat käytännössä osoittautuneet parhaiksi moraalien vaaliobjektiksi. Küngin filosofis-teologinen argumentti puolestaan muodostuu väitteestä, että uskonto on myös teoreettisessa tarkastelussa ainoa kestävä vaihtoehto moraalien perustelemiselle. Küng perustaa jälkimmäisen argumentaationsa Kant-kritiikkiin. Kantin moraaliteorian tarkempi analyysi kuitenkin paljastaa, että maailmaneetos-projektin teologinen ansaitsee on pikemminkin Kantin autonomiakäsitykselle analoginen.</p> <p>Luvussa 3 käsitellään toista argumenttia, joka kuvastuu olettamuksessa: maailmaneetos-projektin varsinaisen päämäärä on maailmanrauha. Tällainen piirre viittaa reaaliolitiikkaan globaalissa mittakaavassa. Niistä muodostuu maailmaneetos-projektin pragmatistinen metodi tämän argumentin kohdalla. Maailmanrauha-argumenttia voidaan kuitenkin kritisoida sekä pragmatistiselta että filosofis-teologiselta kannalta. Tästä johtuen Küng itsekin viime kädessä hylkää pragmatismia ja nojaa filosofis-teologiseen argumentaatioon. Sen mukaan maailmanrauha ei voi olla ylin päämäärä, vaan moraali.</p> <p>Luvussa 4 moraalien keskeisyys maailmaneetos-projektissa tulee eksplisiittisesti ilmi. Vaikka Küng kritisoi pragmatistisen argumentaation turvin perinteisiä uskontoteologisia positioita epärealistisista, hän kuitenkin itse esittää filosofis-teologisen mallin totuusstandardiksi kaikille uskonnoille. Tämän kriteerin eettinen osa on olennainen ja Küng kutsuu sitä nimellä <i>humanum</i>. Tarkemmassa analyysissä <i>humanum</i> osoittautuu peruskantilaiseksi moraaliksi. <i>Humanum</i> on maailmaneetos-projektia strukturoiva filosofis-teologinen keskipiste. Tästä johtuen maailmaneetos-projekti altistuu kuitenkin uskontorealistiselle kritiikille: sen voidaan nähdä ajavan valistukseen perustuvaa klassista moraalimperialismia vastoin uskontojen omaa itseymmärrystä. Tämä onkin projektin suurin ongelmakohta ainakin eettiseltä kannalta.</p> <p>Johtopäätöksenä voidaan todeta, että uskonnon rooli on maailmaneetos-projektissa korkeintaan moraalien käytännöllisenä motivaattorina. Maailmanrauha on sinänsä hyvä päämäärä, mutta vain siksi ja sikäli kuin se on sopuoinnussa Küngin humanistisen moraalien ihanteiden kanssa. Küngin argumentaatio on pragmatistista ja hän vetoaa maailmaneetos-projektin argumentoinnissaan realismiin sekä poliittisella että uskontoteologisella tasolla. Tosiasiassa maailmaneetos-projektin voidaan nähdä perustuvan pragmatismia kanssa ristiriidassa oleviin ja siten myös epärealistisiin piilotavoitteisiin uskontojen moraalien länsimaistamisesta.</p>		
Avainsanat - Nyckelord Globaali etiikka, uskontoteologia, teologinen etiikka, globalisaatio, rauha, Kant, pragmatismi		
Säilytyspaikka - Förvaringställe Teologisen tiedekunnan kirjasto		
Muuta tietoa		